

Tájékoztatás a 2021-es népszámlálásról, különös tekintettel a nemzetiségre és az anyanyelvre

Mi a népszámlálás?

Szlovákia területén valószínűleg már a középkorban is tartottak lakossági összeírást, ezért a népszámlálás joggal nevezhető a legrégebbi statisztikafajtának. A társadalom fejlődésével változott ugyan az adatfelvétel és –feldolgozás célja, terjedelme és módszerei, ám a népszámlálás továbbra is egy terület lakosságáról rendkívül fontos adatokat szolgáltató forrás maradt. Az 1857-es népszámlálás jelentette az átmenetet a feudális kori összeírások és a modern népszámlálás között. Az 1961-es népszámlálással új korszak kezdődött a csehszlovákiai népszámlások történetében, ugyanis ez a lakosságról, a háztartásokról, a lakásokról és a házakról gyűjtött adatok összekapcsolásával megvalósuló integrált népszámlálás volt. Az adatok összekapcsolása új minőségi szintet jelentett, és lényegesen bővítette az eredmények hasznosíthatóságát. Népszámlálásra tízévente kerül sor. Az utolsó, 2011-es népszámláláskor a Szlovák Köztársaság lakosai a történelem során először választhattak a népszámlálási kérdőív papír alapú vagy elektronikus változata között. A 2021-es szlovákiai népszámlálás a lakosság és a lakóingatlanok felmérését célzó, az Európai Uniónak és az Egyesült Nemzetek Szervezetének égisze alatt megvalósuló világméretű összeírás része. A népszámlálási eredmények közzétételére 2022 végéig kerül sor.

Mi a népszámlálás célja?

A 2021-es népszámlálás célja az, hogy a társadalom állapotáról, demográfiai, szociális, gazdasági és kulturális szerkezetéről, a lakosság élet- és lakáskörülményeiről egymással összekapcsolt, megbízható, összevethető sajátos adatokat kapjunk. Valamennyi szlovákiai lakosnak lehetősége és egyben joga, hogy a népszámlálásban való részvételével hozzájáruljon a lakosság demográfiai és szociális helyzetét, életkörülményeit jellemző átfogó kép kialakításához. Ezt a képet azért is szükséges ismernünk, hogy prognózisokat tudjunk alkotni a társadalom további fejlődéséről. Az ilyen adatok különlegesek, és csak a lakosság együttműködésével szerezhetők meg.

Miben különbözik a mostani népszámlálás az előzőtől?

A 2021-es szlovákiai lakossági, ház- és lakásösszeírás új koncepción alapul. Szlovákia története során először változik az adatfelvétel módja: a hagyományos népszámlálás helyett teljesen elektronikus – vagyis a papír űrlapokat teljesen mellőző –, integrált, a módszer tekintetében kombinált népszámlálás valósul meg. Az integrált népszámlálás az adminisztratív adatforrásokból és a lakosságtól szerzett adatok kombinálásán alapul. Az adminisztratív adatforrások a minisztériumok vagy más államigazgatási szerv által kezelt adatbázisok (pl. a lakossági nyilvántartás, amelyet a Szlovák Köztársaság

Belügyminisztériuma kezel). A kombinált népszámlálás mint adatfelvételi mód a hagyományos népszámlálás és a nyilvántartásokon alapuló népszámlálás közötti átmenetnek minősül. A 2021-es lakossági, ház- és lakásösszeírás modern, teljesen elektronikus népszámlálás, amely két szakaszban valósul meg: ház- és lakásösszeírás és lakossági összeírás.

Mit jelent az integrált népszámlálás?

Az integrált népszámlálás a meglévő adminisztratív források és nyilvántartások felhasználását jelenti. A lakosok csak olyan kérdéseket kapnak, amelyekre az említett nyilvántartásokban nem található adat. A lakosoknak legfeljebb 14 kérdésre kell válaszolniuk.

Mikor és hogyan történik a házak és lakások összeírása?

A lakóingatlanok összeírására 2020. június 1. és 2021. február 12. között kerül sor, és a hazai történelemben először a lakosság közreműködése nélkül, kizárólag elektronikusan, a meglévő nyilvántartások felhasználásával valósul meg. A települési önkormányzatok különböző hozzáférhető, a Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatala által előkészített forrásokból megkapták a szükséges anyagokat, ezeket szerkesztik, ellenőrzik, és javítják. Erre 2021 februárjáig nyolc és fél hónap áll a rendelkezésükre.

Mikor kapcsolódnak bele a lakosok a népszámlálásba?

A lakossági összeírás 2021. február 15. és 2021. március 31. között valósul meg, tehát hat naptári hétig tart majd.

A lakosság számára kötelező a népszámlálásban való részvétel?

Igen, a Szlovák Köztársaság valamennyi lakosának kötelessége, hogy a személyi kérdőívet kitöltse. A népszámlálás szempontjából lakosnak számít mindenki, aki a Szlovák Köztársaság területén (állandó) lakóhellyel, tartózkodási hellyel, esetleg megtúrt státuszúként tartózkodási engedéllyel rendelkezik. Lakosnak számít továbbá az európai uniós állampolgár, ha a szokásos tartózkodási helye a Szlovák Köztársaság területén van. Kiskorú vagy cselekvőképtelen személy helyett a kérdőívet a törvényes képviselőnek kell kitöltenie.

Ki biztosítja a népszámlálás előkészítését, folyamatát és megvalósítását?

A 2021-es szlovákiai lakossági, ház- és lakásösszeírásról szóló törvény értelmében a népszámlálás előkészítéséért és az informatikai rendszer működőképességéért a Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatala felel, amely továbbá végzi a népszámlálási adatok felvételéhez, feldolgozásához és terjesztéséhez szükséges tevékenységeket, koordinálja a többi hatóság munkáját, gondoskodik a népszámlálás propagálásáról, a tájékoztató kampányról, felel a népszámlálási űrlapok tartalmáért és használhatóságáért, irányítja és

módszertani útmutatással látja el a kapcsolattartó pontokat, kapcsolattartó helyeket, kapcsolattartó személyeket és a népszámlálási asszisztenseket, ideértve a személyes adatok feldolgozását is, biztosítja a tájékoztatást, módszertani eljárási utasításokat ad ki, ezeket a honlapján közzéteszi. A népszámlálás során fontos szerep jut a települési önkormányzatoknak.

Kinek kell a szükséges tájékoztatással ellátni a lakosságot, és mi a szerepük népszámlálásban a települési önkormányzatoknak?

A települési önkormányzatok átruházott államigazgatási hatáskörükben látják el azokat a feladatokat, amelyeket a 2021-es szlovákiai lakossági, ház- és lakásösszeírásról szóló törvény számukra kijelöl. Kulcsfontosságú a népszámlálás előkészítése. Ennek keretében az önkormányzat részt vesz a népszámlálási feladatokkal kapcsolatban az önkormányzatok számára szervezett oktatásokon, népszámlálási asszisztenseket toboroz és választ ki, 2021. január 11-ig közli a népszámlálási asszisztensek adatait a Statisztikai Hivatallal (a kapcsolattartó ponttal). Egyúttal a településen működő intézmények számára összeíróhelyi asszisztenseket biztosít. A népszámlálás előkészítése során az önkormányzat együttműködik az SZK Statisztikai Hivatalával a népszámlálási asszisztensek képzésében, az asszisztensek számára szükséges műszaki és anyagi feltételek megteremtésében, az asszisztensek számára igazolványt állít ki. Az önkormányzat a településen kapcsolattartó helyet vagy helyeket létesít, 2020. december 31-ig a Statisztikai Hivatal számára adatokat szolgáltat ezekről. Az önkormányzat helyben bekapcsolódik a népszámlálás propagálásába és az azzal kapcsolatos tájékoztatásba.

A népszámlálás alatt az önkormányzat nyilvántartást vezet azokról a lakosokról, akik népszámlálási asszisztens segítségét kérték, virtuális asszisztensi körzeteket alakít ki, biztosítja a településen működő kapcsolattartó hely vagy helyek tevékenységét, megfelelő feltételeket alakít ki a terepi és az összeíróhelyi népszámlálási asszisztensek munkájához, figyelemmel kíséri a terepi asszisztensek tevékenységét.

A népszámlálás befejeztével az önkormányzat értékeli a népszámlálási asszisztensek munkáját, gondoskodik díjazásukról. A vonatkozó végrehajtási rendeletekkel és módszertani útmutatókkal összhangban értékeli a népszámlálási céllal felhasznált pénzeszközöket.

Ki lehet népszámlálási asszisztens, és milyen kötelességei vannak?

Népszámlálási asszisztens csak olyan személy lehet, aki a Szlovák Köztársaság területén (állandó) lakóhellyel rendelkezik, a 18. életévét betöltötte, cselekvőképes, büntetlen előéletű, legalább érettségivel rendelkezik, bírja az államnyelvet, megbízható, a vonatkozó törvény szerint szakmailag felkészült, ideértve azokat az adatvédelmi ismereteket is, amelyekre a népszámlálási asszisztensi tevékenység ellátása során szüksége lesz.

A népszámlálási adatszolgáltatás folyamatossága és gyorsasága érdekében a polgármester a településen működő kapcsolattartó helyekre helyenként egy vagy több népszámlálási

asszisztentst nevez ki, az intézmények esetében egy vagy több intézmény számára nevez ki egy vagy több asszisztentst.

A népszámlálási asszisztens többek között jogosult arra, hogy a lakostól a személyi kérdőív szerinti adat közlését kérje. Továbbá kötelessége, hogy a személyi kérdőívbe beírja a lakos által közölt valamennyi adatot, továbbítsa a kérdőívet, szükséges mértékű segítséget és eligazítást nyújtson a személyi kérdőív kitöltéséhez. Tevékenysége végzése közben az asszisztens asszisztensi igazolvánnyal igazolja magát.

Mi a kapcsolattartó pont és a kapcsolattartó hely?

Kapcsolattartó pont a Statisztikai Hivatalnak a kerületi önkormányzat (megye) székhelyén létesített kirendeltsége. Kapcsolattartó hely a településen az a hely, ahol a lakos saját maga kitöltheti a kérdőívet, vagy ahol igénybe veheti a népszámlálási asszisztensi szolgáltatást.

Hogyan történik a személyi kérdőívek kitöltése?

A lakossági népszámlálás első esetben valósul meg kizárólag elektronikusan: a lakos a személyi kérdőívet önmaga tölti ki otthon, a kapcsolattartó helyen, vagy igénybe veszi az asszisztens segítségét.

Mi történik akkor, ha a lakosnak nincs számítógép-hozzáférése, vagy nem tudja használni a számítógépet?

A lakos igénybe veheti a népszámlálási asszisztensi szolgáltatást. A lakos az önkormányzattól kérheti a kapcsolattartó helyen történő segítséget vagy a terepi asszisztens segítségét. Minden önkormányzatnak létesítenie kell kapcsolattartó helyet, és erről tájékoztatja a lakosságot. Ha valamely lakos nem tudja kezelni a számítógépet, vagy nincs számítógépe, igénybe veheti a kapcsolattartó hely szolgáltatásait. A mozgásukban korlátozott személyeket a népszámlálási asszisztens keresheti fel.

Milyen nyelveken érhetők el a személyi kérdőívek?

A 2021-es lakossági, ház- és lakásösszeírásról szóló törvény értelmében az SZK Statisztikai Hivatala az államnyelvű változat mellett magyar, roma, ruszin, ukrán, angol, francia és német nyelven is biztosítja a kérdőíveket. A szükséges tájékoztató anyagok a www.scitanie.sk honlapon lesznek fokozatosan közzétéve.

Ezeket a nyelveket a módszertani magyarázatok is elérhetők lesznek?

A módszertani magyarázatok a személyi kérdőív részét képezik, ezért az államnyelven kívül magyar, roma, ruszin, ukrán, angol, francia és német nyelven is hozzáférhetők lesznek.

Milyen kérdések vonatkoznak a nemzetiségre és az anyanyelvre?

A lakosok nemzetiségének és anyanyelvének megállapítására három kérdés irányul. A nemzetiségre az alábbi kérdés kérdez rá: „**Mi az Ön nemzetisége?**”. A lakos az alábbi lehetőségek közül választhat: szlovák, magyar, roma, ruszin, cseh, ukrán, német, morva, lengyel, orosz, vietnámi, bolgár, horvát, szerb, zsidó, román, albán, osztrák, görög, sziléziai, egyéb – ez utóbbi esetben beírhatja a választott nemzetiséget.

A lakos továbbá válaszolhat az alábbi kérdésre: „**Egy másik nemzetiséghez tartozónak is vallja magát?**”, itt beírhatja a más választott nemzetiséget.

A lakos továbbá válaszolhat a „**Mi az Ön anyanyelve?**” kérdésre, itt az alábbi lehetőségek közül választhat: szlovák, magyar, roma, ruszin, cseh, ukrán, német, lengyel, orosz, vietnámi, angol, horvát, szerb, olasz, jiddis vagy héber, arab, francia, román, albán, spanyol, egyéb – ez utóbbi esetben beírhatja a választott anyanyelvet.

Mire kellene a lakosoknak e kérdéseknél ügyelniük?

Az emberek gyakran összekeverik az állampolgárságot és a nemzetiséget, ezért szükséges, hogy tudatosítsuk az e fogalmak közötti különbségeket.

Ugyancsak felhívjuk a lakosok figyelmét arra, hogy a közösségi hálókön olyan **hamis és álhírek terjednek**, amelyek célja a lakosság elbizonytalanítása, a személyes adatok megadásától való félelem keltése. Ezért legyünk óvatosak, és ellenőrizzük az információkat, híreket. A népszámlálás során felvett adatok védelme a személyes adatok védelméről szóló törvénnyel összhangban biztosított.

Mi a különbség tehát az állampolgárság és a nemzetiség között?

A Szlovák Alkotmány két eltérő területet különböztet meg: az egyik a Szlovák Köztársaság állampolgársága, a másik valamely nemzeti kisebbséghez vagy etnikai csoporthoz tartozás. Általános értelemben az állampolgárság az állam és az állampolgár között az állampolgári jogokon és kötelezettségeken alapuló kapcsolat, míg a nemzetiség valamely nemzethez, nemzetiséghez, etnikai csoporthoz való tartozás, a nemzet, nemzetiség, etnikai csoport tagjait a közös történelem, kultúra és nyelv köti össze.

Zavart okozhatnak az e fogalmakra használt angol kifejezések. Előfordul, hogy a „*nationality*” angol szót szlovákra helytelenül a *národnosť*, azaz ’nemzetiség’ szóval fordítják, holott a helyes szlovák megfelelője a *štátna príslušnosť*, azaz magyarul állampolgárság. A „*nationality*” szinonimája a „*citizenship*”, amelynek szlovák megfelelője ugyancsak a *štátna príslušnosť*, azaz ’állampolgárság’. A szlovák *národnosť* ’nemzetiség’ angol megfelelője az *ethnicity*. A Szlovák Köztársaság állampolgára bármilyen nemzetiségű személy lehet. Ezért ne keverjük össze az „*állampolgárság*” és a „*nemzetiség*” fogalmakat. Valaki lehet szlovák állampolgár és egyben bolgár nemzetiségű.

Miért kérdezzük rá a népszámlálás során az anyanyelvre?

A Szlovák Köztársaság valamennyi állampolgárának joga és kötelessége aktívan bekapcsolódni a társadalom politikai, kulturális és gazdasági életébe. Szlovák állampolgárok nemcsak szlovák nemzetiségű személyek lehetnek, hanem a Szlovák Köztársaságban élő, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó lakosok is. A 2021-es szlovákiai lakossági, ház- és lakásösszeírás lehetőséget nyújt azoknak az adatoknak az összegyűjtésére, amelyek az oktatást és a kulturális életet, az állampolgárok – ideértve a nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárokat is – nyelvi jogait érintő intézkedések meghozatalához szükségesek.

Miért lesz arra lehetőség, hogy feltüntessünk egy bizonyos nemzetiséget, egyben egy másik nemzetiséghez tartozónak is valljuk magunkat?

Ha Ön például nemzetiségileg vegyes családból vagy környezetből származik, a 2021-es szlovákiai lakossági, ház- és lakásösszeírás során egyedülálló lehetőséget kap arra, hogy a népszámlálások során először tüntessen fel két nemzetiséget: megadja a nemzetiségét, majd pedig egy MÁSIKAT. Ez a megoldás több európai országban is használatos, átfogóbb és részletesebb képet nyújt a Szlovák Köztársaság lakosságának nemzetiségi összetételéről, így jobban megvalósítható az oktatáspolitikai, a kulturális és nyelvpolitika finomhangolása.

Miért szerepelnek a kérdőívben az anyanyelvre vonatkozó adatok?

A 2021-es szlovákiai lakossági, ház- és lakásösszeírás során lehetőség lesz arra, hogy az anyanyelvre vonatkozó adatokat gyűjtsünk. A népszámlálási eredmények nagy segítséget nyújtanak az oktatás, a kultúra és a nyelvhasználat területén, ugyanis mással nem pótolható adatokat szolgáltatnak a hatóságok és a nyilvánosság számára. A mai globalizálódó világban az oktatás, a kultúra és a nyelvhasználat területét érintő intézkedések szempontjából különleges fontossággal bírnak az anyanyelvre vonatkozó adatok.

Megállapítható lesz, milyen nemzetiséghez tartozónak vallotta magát egy adott személy?

Nem. A népszámlálás során felvett minden személyes adat a személyes adatok védelméről szóló törvénnyel összhangban védeltséget élvez.

Biztonságban lesznek az adatok, nem szivároghatnak ki?

A népszámlálás keretében a szlovák statisztikai hivatal egy olyan biztonsági projektet valósít meg, amely az információs rendszerekben történő adatfeldolgozás teljes folyamatában biztosítja a személyes adatok védelmét. Tudatosítanunk kell, hogy az adatvédelmi szabályokkal összhangban ezek kezelésére csak az adatgyűjtés szakaszában kerül sor, a későbbiekben már nem. A személyes adatok kezelésére a személyes adatok védelméről szóló

törvény vonatkozik. A népszámlálási eredmények nem teszik lehetővé, hogy valamely személy vagy a népszámlálás során róla megszerzett adatok közvetlenül vagy közvetetten azonosíthatók legyenek. Egyúttal a törvény értelmében titoktartási kötelezettség terheli mindazokat a személyeket, akiknek a népszámlálás előkészítése és lebonyolítása, az eredmények feldolgozása során bizalmas statisztikai adat jut a tudomására.

Ki használhatja fel a kapott adatokat, és hogyan juthat hozzá?

A népszámlálás első eredményeit az SZK Statisztikai Hivatala legkésőbb 2022. január 1-jéig közzéteszi. A részletes adatokat a hivatal legkésőbb 2024. március 31-ig teszi közzé. Az adatok iránt érdeklődőkkel kötött írásbeli megállapodás alapján a statisztikai hivatal egyéb népszámlálási kimeneti adatokat is készít. A Szlovák Köztársaság hatóságai számára a statisztikai hivatal a kimeneti adatokat ingyen rendelkezésre bocsátja.